

OPINIE

Frans Andriessen,
oud-vicevoorzitter van de Europese Commissie, over de Europese verkiezingen

'Als de opiniepeilingen over de opkomst kloppen, worden de komende Euroverkiezingen een dieptepunt voor het Europees Parlement. Merkwaardig, want de burger wenst meer democratie, meer invloed, en die moet via het parlement komen.'

Het Financieel Dagblad

Pieter Hilhorst,
columnist, over bestraffen en de menselijke psychologie

'Is de mens een calculerend wezen dat permanent zijn kosten en baten afweegt? Als we de kosten van ongewenst gedrag maar groot genoeg maken, gaat niemand meer in de fout. Toch vreemd dat de recidive nog zo groot is.'

de Volkskrant

Michael Skapinker,
columnist, over de sociale verantwoordelijkheid van bedrijven

'De voorspelling was gemakkelijk: de recessie zou een einde maken aan de sociale verantwoordelijkheid van bedrijven. De consument zou zich niet meer aantrekken of iets ethisch geproduceerd wordt of niet. De voorspelling was verkeerd.'

Financial Times

WOENSDAG 22 APRIL 2009

RECESSIE 16 redenen waarom de economische heropleving niet alleen rozengeur en maneschijn zal brengen

WE ZULLEN NOG HEIMWEE HEBBEN NAAR DE VERMALEDIJDEN DOEMDENKERS

■ Twee jaar al doen we ons te goed aan tranentrekkers en wapenfeiten over de economische neergang. Als de stieren waarlijk terug zijn van weggeweest en er een einde komt aan de economische en financiële miserie, volgen hier alvast 16 redenen waarom we deze mistroostige tijden nog zullen missen.

David Marsh

1 Het rollenspel zal een heel stuk minder leuk worden. We hebben de wereld opgesplitst in twee pantomimische delen: het kwade (de bankiers) en het goede (alle anderen). In de toekomst zullen we meer verbeelding aan de dag moeten leggen om de schurken en de slachtoffers uit elkaar te houden.

2 De financiële en economische crisis heeft goedkope, sociaal constructieve tijdverdrijven mogelijk gemaakt: vogels observeren, boeken lezen en borduurwerk in groep. Binnen afzienbare tijd krijgen meer agressieve activiteiten weer de bovenhand.

3 De doemdenkers hebben een grote dag beleefd. Toch voelen we ons merkwaardig comfortabel in het gezelschap van de Cassandra's. We zijn ervan gaan houden te horen te krijgen dat het licht aan het einde van de tunnel alleen maar wijst op een aanstormende trein. We zullen opnieuw de banden moeten aanhalen met de optimisten, een veel gevarieerder en ontwrichtender groep mensen.

4 Tijdens de recessie hebben we genoten van lege vliegtuigen, restaurants, hotels en bussen. Als het herstel zich aankondigt, zullen we opnieuw geconfronteerd worden met een overma-

Zodra de economie weer aanwakert, gaan de mensen weer meer eten, waardoor de volksgezondheid er weer op achteruit zal gaan.

FOTO: HH

tige vraag. Als het terugkeert, zal het goede leven alvast veel drukker zijn.

5 De prijzen zijn fors gedaald. Is dat niet wat iedereen altijd gewild heeft? Nu zal alles - van appels tot zeilschepen - weer veel duurder worden. Zullen we nu niet allemaal lijden onder de Grote Inflatie?

6 De centrale banken zijn de vrienden van de mensen geworden, als zelfs de Europese Centrale Bank de rente verlaagt. In de niet zo verre toekomst zal de rente weer de hoogte ingaan. Zeg maar dag tegen de uitverkoop bij de banken, spotgoedkoop consumentenkrediet en ultralage hypotheekleningen.

7 Heel wat zaken in dure winkelstraten die dingen verkochten die niemand wilde kopen, hebben de deuren moeten sluiten, waardoor kunstgalerijen en andere stichtende bedrijven hun intrek konden nemen in de vrijgekomen sites. Helaas zullen al die winkels die leuren met opzichtige prullen binnenkort weer onder ons zijn.

8 De mensen aten minder. De zwaarlijvigheid was op zijn retour. Groenten uit eigen tuin vierden hoogtij. Zodra de economie weer aanwakert, gaat de volksgezondheid er weer op achteruit.

9 Op eetfestijnen zal er weer volop gekeuvel worden over de stijging van

de woningprijzen. Mensen zullen zich er niet langer voor schamen dat ze vastgoedmakelaar zijn. Onze zonen en dochters zullen weer een carrière ambiëren als zakenbankier in plaats van aan ecologische landbouw te willen doen.

10 We zullen gewoon moeten worden aan een nieuw, pijnlijk jargon. 'Kwantitatieve versoepeling' was al erg genoeg. Het vocabularium van het economisch herstel is nog veel minder elegant. Bereid u voor op centrale banken die hun enorme hoeveelheden overheidsobligaties verkopen om de rente op te drijven. Begin alvast te oefenen in het uitspreken van 'kwantitatieve versteviging'.

11 De dienstbaarheid bloeit tijdens een neerwaartse economische spiraal. De kelners spelen kelner, ouvreuses wijzen plaatsen aan en portiers openen deuren. Groei van het bruto binnenlands product staat gelijk aan algemene knorrigheid.

12 Het is goed zondebokken te hebben. We hebben de voormalige Amerikaanse president George W. Bush en de Britse premier, Gordon Brown, maar wat graag de economische rotzooi verweten. Nu zal Barack Obama alle lof krijgen voor de opgang van de economie. Hij zou lichtjes zelfvoldaan kunnen worden. Het eindresultaat is dat het anti-amerikanisme weer de kop opsteekt.

13 Het energieverbruik gaat weer stijgen. Met een goede sterke depressie onderweg dachten we de opwarming van de aarde een pak slaag te hebben gegeven. Vergeet het. We zullen het moeten stellen met een nieuwe en machtige rol voor de OPEC en kerncentrales die her en der als paddenstoelen uit de grond schieten.

14 Het wordt moeilijker de Russen in het gareel te houden als de olieprijs boven 100 dollar per vat gaat stijgen. De Russische president, Dmitri Medvedev, zal niet naar ons lachen, maar ons chagrijnige blikken toewerpen. We mogen er bovendien niet aan denken hoe de Iraniërs zich zullen gedragen.

15 Onevenwichten op de lopende rekeningen - de pest van de 21ste eeuw - begonnen we net wat onder controle te krijgen. Het hele boeltje zal weer aan de controle ontsnappen. De dollar gaat scherp dalen. Erger nog is dat de handelaars op de wisselmarkten andere valuta zullen tekortkomen om voor de dollar in te wisselen.

16 China gaat nu pas echt zijn gewicht in de schaal werpen als de exportmotor weer in overdrive gaat. Het Mandarijns wordt de nieuwe officiële taal van de Europese Unie. Vergeet de Speciale Trekkingsrechten. De nieuwe officiële munt van de centrale bankiers wordt de yuan.

Wanneer alles dan weer bij het oude is, zullen we al snel de jonge scheuten van een nieuwe crisis zien opschieten. Het zal allemaal nog een pak erger zijn dan de versie van 2007-2009. Happy times!

■ David Marsh is voorzitter van de financiële dienstengroep Londen & Oxford Capital Markets. Hij is de auteur van 'The Euro: The Politics of the New Global Currency' (Yale University Press, 2009).

Reageren?
opinie@tjld.be

COLUMN

Johan Albrecht

Iedereen rijk

In 1929 ontdekte Edwin Hubble dat het heelal miljarden keren groter was dan werd aangenomen. De moderne mens had behalve de crash van oktober 1929 nog een reden om zich kleiner te voelen dan de spreekwoordelijke zandkorrel in de woestijn.

In 1954 publiceerde John Kenneth Galbraith met 'The Great Crash, 1929' een van de referentiewerken over de financiële crisis. Rond die tijd nam de Amerikaanse economie een van de laatste horden van de Grote Depressie. In 1926 werden in de VS 4.301.000 auto's geproduceerd. In het jaar van de crash was de productie met ruim één miljoen gestegen tot 5.358.000. Daarna kelderde de productie en duurde het tot 1953 vooral het productierecord van 1929 verbroken werd.

Met het herwonnen optimisme van de jaren 50 schreef Galbraith dat hoe tragisch een crisis ook mag zijn, er geen levens verloren gaan, alleen maar geld. Galbraith had gelijk, want net voor de crash ontdekte Alexander Fleming antibiotica, waardoor later zeer veel levens gered konden worden. Zelfs tijdens de Grote Depressie stond de machine van de vooruitgang nooit helemaal stil.

ACHTERHAALD

In 1929 was het beursgebeuren avontuurlijker dan vandaag. Zowel tijdens de euforische koopdagen als tijdens de paniekdagen konden de orders niet snel genoeg verwerkt worden om een juiste weergave van het koersverloop te bieden. Op sommige paniekdagen liepen de tic-

kers ruim drie uur achter, waardoor beleggers reageerden op achterhaalde informatie.

De beurs wordt traditioneel gepresenteerd als een markt met volkomen concurrentie. Voor de crash van 1929 kende de Amerikaanse beurs echter 'grote jongens' die aandelen omhoog of omlaag konden jagen. In kranten werd aangekondigd dat bepaalde aandelen en beleggingsmaatschappijen de dag nadien 'gesteund' gingen worden. Galbraith schreef in 1954 dat iedereen min of meer vermoedde dat Wall Street weinig anders deed dan de koersen manipuleren.

De speculatieve golf voor 1929 werd mogelijk gemaakt door het kopen van aandelen op krediet of op 'prolongatie'. Banken waren zeer behulpzaam in het financieren van speculatie. Een van de paradoxen van de aandelenspeculatie is dat de leningen waarmee de speculatie wordt gefinancierd, beschouwd werden als de veiligste investering. De leningen worden immers gedekt door liquide effecten, waarvan zowat iedereen verwacht dat ze alleen in waarde kunnen stijgen. De instrest voor die leningen bedroeg in 1928 liefst 12 procent en van overal ter wereld begon een grote goudrijver naar Wall Street te stromen, geheel bestemd om de Amerikanen te helpen aandelen op krediet te kopen. Net daardoor werd de crash geglo-

balseerd. In 1929 bedroegen de prolongaties of leningen voor de aankoop van aandelen meer dan 7 miljard dollar. Dat lijkt nu misschien niet zo bijzonder, maar afgaand op de toenmalige beurskapitalisatie vroegen verontruste waarnemers zich af of Wall Street al het geld van de wereld wilde verslinden. Ter vergelijking, ook de herverpakte rommelkredieten bleken zeer attractief voor de rest van de wereld, met een globale crash als gevolg...

Galbraith schatte dat er in de VS ongeveer 300.000 beleggers vooral met vreemd vermogen speculeerden. Die relatief kleine groep had een aanzienlijk aandeel in de globale financiële en economische malaise. Toen de koersen begonnen te kelderen, kwamen zij eerst in de problemen en moesten ze hun portefeuille liquidieren om hun schulden terug te kunnen betalen. De werking van het omgekeerde hefboommechanisme werd in 1929 voor het eerst zeer duidelijk. Zonder de onbeperkte beschikbaarheid van vreemd vermogen zouden de speculatie en de koersval veel beperkter zijn gebleven.

SPECULATIE

Ook bedrijven vonden in 1929 een rendement van 12 procent aantrekkelijk. Enkele industriële ondernemingen begonnen te speculeren in plaats van hun energie te investeren in het ontwikkelen van nutti-

ge marktproducten. Ook bij ons zijn industriële ondernemingen, investeringsmaatschappijen en andere organisaties bezweken voor de lokroep van de CDO's.

Aandelenspeculatie mag dan vooral geassocieerd worden met hebzucht, toch vonden sommigen het rond 1929 jammer dat niet iedereen kon meegenieten van de winsten uit de machinerie van financiële vooruitgang. Galbraith besteedde in zijn boek veel aandacht aan John Raskob. Die voorzitter van de Democratische partij lanceerde in de eerste helft van 1929 een voorstel om een beleggingsmaatschappij op te richten waarin armen met kleine maandelijkse bijdragen in totaal 200 dollar konden investeren. Dat bedrag zou dan samen met 300 geleende dollars worden belegd in een kwalitatief aandelenpakket van 500 dollar per bescheiden investeerder. Met de waardetoeename van de aandelen kon de arme kapitalist de instresten op het vreemd vermogen makkelijk aflossen en net zoals iedereen rijk worden zonder te werken. 'Iedereen hoort rijk te zijn', was trouwens de slogan van Raskob's campagne in damesbladen. Met de crash kreeg het concept van het financieel kapitalisme voor de kleine man geen kans. Later werd het in de vorm van nationale spaarplannen met groot succes ingevoerd in enkele Aziatische tijgers zoals Singapore. Of hoe zelfs de meest nefaste speculatiegolf nuttige ideeën kan uitlokken.

■ Johan Albrecht is senior fellow aan het Ilnera Institute en docent aan de Universiteit Gent en de HUBS-leren.

